

Наталія ОСАТЮК,
заступниця директора з навчально-виховної роботи
ліцею №11 м.Хмельницького

НУШ: перезавантаження, особливості освітнього процесу та оцінювання навчальних досягнень учнів (тренінг)

Цільова аудиторія: заступники директорів з НВР, учителі 5-9 класів.

Мета: сприяти осмисленню особливостей сучасного покоління учнів, нових підходів до навчання, вимог до особистості вчителя; змінити стереотипи у підходах до оцінювання, розкрити сутнісні ознаки формувального

оцінювання; ознайомити з техніками формувального оцінювання.

Учасники об'єднуються у три групи за кольорами листівок (на початку тренінгу учасникам роздаються листівки трьох кольорів з мудрими висловами видатних людей).

Блок 1. Особливості сучасного освітнього процесу

*Освіта – найбільше із земних благ,
якщо вона найвищої якості.*
Редьярд Кіплінг

Час роботи над кожним завданням – 4 хвилини, 2 хвилини на представлення результатів.

Завдання 1.

Кожна з груп отримує вислів про школу. Потрібно прокоментувати думки відомих людей, висловивши свої «за» і «проти» стосовно істинності суджень.

Група 1. Альберт Ейнштейн: «Освіта – це те, що залишається після того, як забувається все вивчене в школі».

Група 2. Вислів Ральфа Емерсона: «Те, чому ми вчилися в школі і університетах, не освіта, а тільки спосіб отримати освіту».

Група 3. Вислів Алберта Камю: «Школа нас готує до життя у тому світі, якого не існує».

Після представлення роботи груп проблемне запитання усім учасникам:

- Яким з цих висловів можна найповніше описати суть процесів, що відбуваються в сучасній шкільній освіті? Аргументуйте свою думку (відповідає кілька бажаних).

Тренер підбиває підсумки роботи.

Завдання 2.

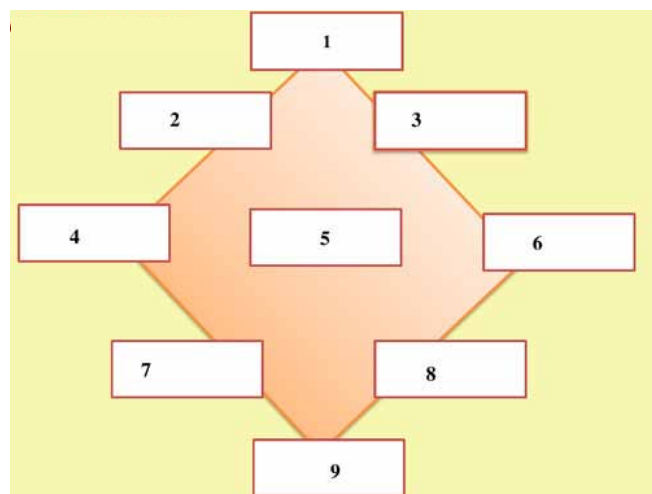
Робота в групах за інтерактивними методами (учасники продовжують працювати в групах).

Група 1 працює за методом «Асоціативний кущ» (посередині аркуша розташоване коло з написом «сучасний учень», на кінцях променів учасники записують свої варіанти, кількість променів не обмежується, визначаючи, які характерні особливості сучасного учня).

Група 2 працює за методом «Діамантова діаграма». На діаграмі члени групи мають розмістити особливості, характерні для сучасного покоління учнів.

Методика роботи. Картки з назвами характеристик потрібно розмістити на схемі. Місце картки залежатиме від того, наскільки значимою є характеристика, вказана на картці. Найвищий прямокутник – найбільш значима, на думку учасників, характеристика. Кожен наступний прямокутник свідчить про рівень важливості характеристики для учасників команди, а в останньому прямокутнику буде найменш важлива характеристика.

«Діамантова діаграма»

Під час роботи в групі учасники можуть по черзі брати з колоди одну картку із назвою характеристики й класти її на порожнє місце на діаграмі. Якщо вибране місце зайняте іншою карткою, потрібно обговорити в групі. Учасник, який хоче прикріпити свою картку на заповнене місце, повинен спочатку навести свої аргументи. Рішення учасники приймають спільно. На картках пропонуються такі характеристики: поважають керівництво, самостійні, заощадливі, люблять самоосвіту, покоління не вертикалі, а горизонталі, віртуальна комунікація = реальна комунікація, підприємливі, креативні, нетерплячі, багатозадачні, егоцентричні, схильні до депресії, наполегливі, безвідповідальні.

Така технологія дає змогу впорядкувати дискусію і навчитися аргументувати позицію.

Група 3 працює за методикою «Піраміда Ділтса», з'ясовуючи, у чому полягає місія сучасного вчителя.

Роберт Ділтс –
автор наукових праць,
американський тренер
і консультант у сфері
нейро-лінгвістичного
програмування

Методика роботи

Піраміда Ділтса має шість логічних рівнів. Перший рівень – це оточення, тобто те, що відповідає на запитання «Що я маю?». Другий рівень – це поведінка («Що я роблю?»). Третій рівень – це здібності, уміння, можливості (відповідає на запитання «Як я роблю?»). Четвертий рівень – це цінності, переконання (запитання: «Чому я це роблю?»). П'ятий рівень – це ідентичність (головне питання тут «Хто я? Який я маю «Я-образ?»). Останній рівень – місія (запитання: «Навіщо? Яке моє ідеальне «Я»? Або для чого я в цьому світі?»). Виділяють кілька законів або правил, які допоможуть пройти ці рівні піраміди Ділтса.

Піраміда Ділтса

Якщо ми запитуємо себе «Чому ми маємо те, що маємо?», то відповідь слід шукати рівнем вище, тобто «Що ми робимо?». Якщо нас не влаштовує те, що ми робимо, то треба шукати відповідь рівнем вище: «А як ми це робимо?»

Які здібності, уміння, можливості ми маємо, тобто як ми це робимо?». І так поступово потрібно просуватися

до найвищого рівня (місії). Важливе правило: зміни на вищих рівнях обов'язково тягнуть за собою зміни на нижчих рівнях; у зворотному напрямі – не завжди. Отже, для того, аби ефективно здійснювати зміни, треба починати з найвищого рівня – з місії, та поступово рухатися униз по піраміді Ділтса.

Представлення результатів роботи.

Інформаційна хвилинка від тренера

Американці демограф Вілльям Штраус та історик Ніл Хоув є авторами теорії поколінь у трудовій сфері. У своїй книзі «Покоління», яка вийшла у 1991 році, вони представили свою теорію, суть якої полягає у тому, що кожні 20-25 років у світі відбувається зміна поколінь. Людей всередині одного покоління об'єднують спільні цінності, особливості поведінки та звички. Незважаючи на те, що ця теорія мала як своїх прихильників, так і критиків, до неї варто дослухатися.

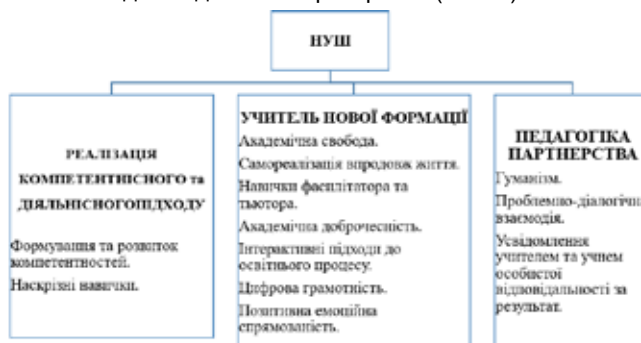
Так, на думку авторів теорії поколінь, діти, які народилися у проміжку 2004-2023 років, є поколінням хоумлендерів, особливості якого можна представити таким чином:

Особливості покоління хоумлендерів

Беручи до уваги такий портрет сучасного учня, учителям необхідно провести, так би мовити, ревізію і переосмислення підходів до освітнього процесу, спілкування, оцінювання результатів навчання. Сама ідея НУШ продиктована часом, який вимагає змін.

Учитель нової формації вибудовує сучасний освітній процес на основі діяльнісного та компетентнісного підходів та на засадах педагогіки партнерства (схема).

Завдання 3. Групи готують відповіді на проблемні питання та презентують свою роботу.

Група 1.

Чи замінюють компетентності знання та вміння?

Група 2.

Якою має бути структура уроку за діяльнісним підходом? (Після представлення роботи групи тренер знайомить учасників зі структурою уроку за діяльнісним підходом – додаток 1).

Група 3.

Довести, що наскрізні вміння є спільними для усіх компетентностей (додаток 2).

Підсумок тренера

Компетентнісний підхід – це організація освітнього процесу, кінцевим результатом якого є набуття учнями ключових і предметних компетентностей. Учителю чітко має усвідомлювати результати навчання для кожного уроку, тобто певний рівень сформованості предметної компетентності та ключових компетентностей; учні протягом уроку залучені до постійної активної діяльності.

Принципи компетентнісного підходу:

- Самостійна діяльність у здобутті особистісного досвіду.
- Практикоорієнтованість.
- Ціннісне ставлення до результатів навчання.
- Різноманітність видів освітньої діяльності (ігрові, дослідницькі, групові тощо).
- Використання цифрових технологій.

Діяльнісний підхід полягає у спрямованості освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості, застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до самоосвіти і командної роботи, на успішну інтеграцію у соціумі. За діяльнісного підходу дитина не отримує знання в готовому вигляді, а здобуває самостійно. З метою пізнання нового учителю потрібно зацікавити не лише предметом, а й процесом здобування знань.

На завершення першого блоку учасникам пропонується провести оцінювання роботи своєї групи (форма для оцінювання взята із рекомендацій, якими поділилися фінські експертки Аня Хурінайнен-Косунен і Ріа Палмквіст у межах серії вебінарів від Фінського проекту реформи української школи “Навчаємось разом” + проекту ЄС і Команди підтримки реформ. Такі форми пропонуються учням при проведенні формувального оцінювання).

Форма для оцінювання 1.

Групове оцінювання

Прізвище, ім'я: _____

1 = згоден (згодна), 2 = не зовсім згоден (згодна),

3 = абсолютно не згоден (не згодна)

	1	2	3
1. Група добре працювала.			
2. Кожен взяв на себе відповідальність за виконання завдання.			
3. Ми змогли легко домовитися про свої ролі.			
4. Вважаємо, що завдання були легкими.			
5. Вважаємо, що завдання були звичайного рівня складності.			
6. Вважаємо, що завдання були складними.			
7. Що було найкращим у цьому методі роботи?			
8. Подумай, чи можна цей метод роботи покращити. Як?			
9. Напиши, що ти дізнався (дізналася) про тему тренінгу.			
10. Повідомлення вчителю (тренеру)			

Підбиття підсумків першого блоку.

Блок 2. Підвищуємо компетентність з оцінювання

Найбільша помилка в тому, що ми швидко здаємося. Іноді, щоб отримати бажане, треба просто спробувати ще один раз.
Томас Едісон

Завдання 1. Робота самостійно і в парі (за формами від фінських експертів).

Час роботи – 10 хвилин (по 5 хвилин на роботу за кожною формою).

Форма для оцінювання 2.

Форма для оцінювання 2.

Компетентність учителя з оцінювання

Компетентність учителя

з оцінювання

Обведіть ті сильні сторони, які Вас характеризують.

Мої сильні сторони як учителя

У мене вистачає сміливості говорити іншим те, що думаю	Мені можна довіряти
Я можу ділитися своїми почуттями	Я можу протистояти невдачам
Я пробую нове	Я чесна(ий)
Я поважаю себе	Я допомагаю іншим
У мене є мужність для того, щоб бути іншою(им)	Я можу терпляче чекати
Я можу приймати розумні рішення	Я можу та маю мужність попросити про допомогу
Я творча(ий)	Я здатна(ий) захистити себе сама (сам)
	Я гарна подруга (гарний друг)
	Я кумедна(ий) та весела(ий)
	Я спокійна(ий)

1. Виконайте це завдання спочатку самостійно

2. У групі:

- 1) назвіть свої три сильні сторони як учителя/людини та як експерта з оцінювання;
- 2) розкажіть про гарні відгуки про Вас як учителя, які Ви отримали від інших.

Форма для оцінювання 3.

Компетентність учителя з оцінювання

Врахування сильних сторін під час оцінювання - концепції

1. Поставте позначку в рядку для відображення того, як ці характеристики пов'язані з Вашою філософією оцінювання.
2. Виберіть найважливішу для вас характеристику.

3 моєю філософією оцінювання пов'язані такі характеристики

(+ + + + +)

+

+ + + + +

Вдумливість	
Взаємодія	
Мужність	
Співчуття	
Послідовність	
Любов	
Надія	
Допитливість	
Справедливість	
Ентузіазм	
Чесність	
Самодисципліна	
Впевненість у собі	
Почуття власної гідності	
Знання про себе	
Віра в добро	
Позитивність	
Віра у прогрес	
Старанність	
Заохочення	
Симпатія	
Допомога	
Підтримка	
Повага	
Ефективність	

Розкажіть у групі:

1. Чому Ви обрали саме ці сильні сторони?
2. Як простежуються ці сильні сторони у викладанні та оцінюванні?

Інформаційна хвилинка від тренера

Існує три базових компоненти оцінювання:

1. Оцінювання результатів навчання (підсумкове).
2. Оцінювання для навчання (формувальне).
3. Оцінювання як навчання (самооцінювання).

Учителю важливо усвідомити сутність формувального оцінювання (таблиця).

Оцінювання

Формувальне	Обидва	Підсумкове
Оцінює процес за допомогою інструментів формувального оцінювання	вимагають критеріїв	Оцінює результат
Завжди є позитивним		Виносить оціночне судження
Аналізуються	допущені помилки	Виправляються
Індивідуальне, є ціннісним	застосовують засоби вимірювання	Показує недоліки
Дає зворотний зв'язок	доказові	Застосовується відповідно до стандартів

Формувальне оцінювання буде якісним, якщо здійснюватиметься відповідно до стратегій. Зокрема, пропонуємо стратегії, розроблені Діланом Вільямом.

Ділан Вільям –

британський педагог, почесний професор педагогічної оцінки в Інституті освіти. Його дослідницьке спрямування – підвищення кваліфікації вчителів. Критикував поточне оцінювання

Інфографіка

Стратегії формувального оцінювання

Формувальне оцінювання – індивідуалізований процес, який має для учня ціннісне значення і спрямований на підвищення ефективності навчання.

Важливою частиною формувального оцінювання є зворотний зв'язок, здійснюючи який, учитель підкреслює, що учнем зроблено правильно, та спонукає до наступних дій, у результаті яких учень долає помилки. За результатами зворотного зв'язку вчитель оцінює процес навчальної діяльності з метою його корекції: підбір нових методик, прийомів, підтримка учнів. У такий спосіб учні разом з учителем встановлюють прогалини у навчанні та намагаються їх усунути, не боячись помилок. Отже, мета формувального оцінювання – здатність учня до безперервного та самостійного навчання, підвищення мотивації до навчання, досягнення майстерності, а не просто високої оцінки.

Потрібно розрізняти емоційну оцінку та формувальне оцінювання.

Запитання учасникам:

Чи можуть наведені фрази вважатися зворотним зв'язком при формувальному оцінюванні? (Можеш краще. Блискуче. Старайся, у тебе все вийде. Працюєш не в повну силу. Ти здав роботу останнім, але виконав непогано, допустив тільки одну помилку. Доклади більше зусиль).

Висновок:

1. Зворотний зв'язок має стосуватися якості виконання завдання, а не учня особисто.

2. Обов'язково запитувати, чи зрозуміли учні, що потрібно зробити для вдосконалення своєї роботи.

3. Зворотний зв'язок є описовим.

4. Описовий зворотний зв'язок не потрібно поєднувати з балами. Коли учні одночасно отримують описовий зворотний зв'язок та оцінку в балах, вони зосереджуються на оцінці.

Блок 3. Техніки формувального оцінювання

Робота в групах

Учасники знайомляться з техніками формувального оцінювання і виконують завдання відповідно до поданої теми «НУШ: перезавантаження, особливості освітнього процесу та оцінювання навчальних досягнень учнів».

Час виконання завдань – 4 хвилини.

Група 1. Техніка «Підсумок або питання на картках»

Методика. Учитель роздає картки і просить учнів писати з обох сторін за такими правилами:

(Один бік) на підставі вивченого (теми, розділу) опишіть основну велику ідею, яку ви зрозуміли, у формі короткого висновку.

(Другий бік) запишіть те, що ви не повністю зрозуміли, у вигляді твердження або запитання.

Група 2. Техніка «Трихвилинна пауза»

Методика. Трихвилинна пауза дає змогу учням зупинитися, обміркувати певні представлені явища та ідеї, прив'язати їх до наявних знань або досвіду та попросити роз'яснень.

- Я змінав(ла) своє ставлення до

- Я дізнався (дізналася) більше про

- Я здивувався (здивувалася) тому, що ...

Група 3. Техніка «Трихвилинне есе»

Методика. Питання для есе – це конкретне питання з орієнтацією на очікувані результати навчання, на яке можна дати відповідь за три хвилини.

Питання учасникам для есе:

Що, на вашу думку, було найбільш важливим з того, про що почули сьогодні?

Представлення результатів роботи.

Для всіх груп одночасно. Техніка «Газетний заголовок»

Методика. Вигадайте газетний заголовок, який може бути написаний до теми, яку ми вивчаємо. Передайте основну ідею події.

Представлення результатів роботи.

Хвилинка тренера.

Формувальне оцінювання в контексті реалізації компетентнісного підходу до навчання може вважатися ефективним за умови його спрямування на вироблення в учнів навичок самооцінювання та взаємооцінювання, яке сприяє вихованню відповідальності за результати навчальної діяльності.

Самооцінювання – процес, під час якого учні збирають дані про власне навчання, аналізують, що саме відображає їхні успіхи в досягненні навчальних цілей та планують наступні кроки.

Учасникам пропонується провести самооцінювання за авторською формою:

	Рівень		
	маю теоретичні знання	умію застосувати на практиці	потребую допомоги
Діяльнісний підхід			
Структура уроку за компетентнісного навчання			
Ключові компетентності			
Наскрізнi навички			
Формувальне оцінювання			
Техніки формувального оцінювання			

Після проведеної самодіагностики мені необхідно:

Рефлексія

Кожен учасник отримує картку, в якій повинен на власний розсуд вибрати тільки одну фразу для продовження думки «Останні ... хвилин мого дорожнього життя ...»

- ринесли мені користь тим, що

- не пропали дарма, оскільки ...

- втрачені дарма, тому що ...